

אנכי ה' א-להיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים

וחפצו היה כל מה שהוא ושהיה ושיהיה לעדי עד, וכי הוא הוציאנו מארץ מצרים ונתן לנו את התורה. שנאמר בתחלת נתינת התורה 'אנכי ה' א-לקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו'. ופרשו כאלו אמר תדעו ותאמינו שיש לעולם א-לה, כי מלת אנכי תורה על המציאות. ואשר אמר אשר הוצאתיך וכו' לומר, שלא יפתה לבבכם לקחת ענין צאתכם מעבדות מצרים ומכות המצרים דרך מקרה, אלא דעו שאנכי הוא שהוצאתי אתכם בחפץ ובהשגחה, כמו שהבטיח לאבותינו אברהם יצחק ויעקב.

6. ספר מצוות קטן, מצווה א'

לידע שאותו שברא שמים וארץ הוא מושל מעלה ומטה ובד' רוחות... אכן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו. והוא הוציאנו ממצרים ועשה לנו כל הנפלאות... ובזה תלוי מה שאמרו חכמים (שבת דף ל"א) ששואלין לאדם לאחר מיתה בשעת דינו: צפית לישועה. והיכן כתיב מצוה זו. אלא שמע מינה בזה תלוי, שכשם שיש לנו להאמין שהוציאנו ממצרים דכתיב "אנכי ה' א-להיך אשר הוצאתיך וגו'". ועל כרחין מאחר שהוא דיבור, הכי קאמר, כשם שאני רוצה שתאמינו בי שאני הוצאתי אתכם, כך אני רוצה שתאמינו בי שאני ה' אלהיכם ואני עתיד לקבץ אתכם ולהושיעכם. וכן יושענו ברחמינו שנית, כדכתיב (דברים ל'): "ושב וקבצך מכל העמים וגו'".

7. המהר"ל, תפארת ישראל פרק ל"ז

אבל בוודאי הדבר הברור כי אנכי ה' אלוהיך הוא הראשון. ופירוש, אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולכן לא תכפור בי לומר שאיני אלוהיך ח"ו. ומה שלא אמר אנכי אהיה לך לאלוהים, כי היה זה משמע כי מצווה זאת כמו שאר מצוות, כמו שאמר לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני, ואפשר שיעשה לו אלוהים אחרים, וכן כל המצוות. אבל אנכי ה' אלוהיך, אף אם לא יקבל אותו האדם לאלוה, הוא אלוהים שלו והוא מלכו מצד עצמו. וכמו שאמר הכתוב על אותם שרצו לפרוק עול של הקדוש ברוך הוא שלא יהיה הוא יתברך מלך עליהם, על זה אמר (יחזקאל כ') חי ה' אם לא בחמה שפוכה וגו'.

וכדי שלא יטעה האדם בטעותו לומר כי אפשר שיפרקו עולו מהם, וכמו מלך בשר ודם יכולים העם לפרוק עולו מאתו עד שאינו מלך עליהם, אמר בלשון הזה: אנכי ה' אלוהיך וגו'. כלומר, שעל כל פנים אני ה' אלוהיך מצד עצמי.

1. ספר המצוות לרמב"ם, מצוות עשה א'

המצווה הראשונה היא הציווי שנצטוונו להאמין באלהות, והוא: שנאמין שיש (שם) עילה וסיבה, שהיא הפועל לכל הנמצאים. וזהו אמרו יתעלה: "אנכי ה' א-להיך".

2. רמב"ן פירוש שמות כ

וזו המצווה תקרא בדברי רבותינו (ברכות יג ב): קבלת מלכות שמים, כי המלות האלה אשר הזכרתי הם במלך כנגד העם. וכך אמרו במכילתא: "לא יהיה לך א-לוהים אחרים על פני" למה נאמר, לפי שהוא אומר אנכי ה' א-להיך, משל למלך שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו גזור עלינו גזירות, אמר להם לאו, כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזירות, שאם מלכותי אינכם מקבלים גזירותי היאך אתם מקיימין. כך אמר המקום לישראל אנכי ה' א-להיך לא יהיה לך, אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו הן, כשקבלתם מלכותי קבלו גזרותי, כלומר אחר שאתם מקבלים עליכם ומודים שאני ה' ואני א-להיכם מארץ מצרים קבלו כל מצותי:

3. רמב"ן, השגה ללא תעשה ה

... שהאמינו וקיבלו עליהם להחזיק באמונה שיש א-לוה נמצא והוא המוציא ממצרים כלומר החפץ היכול המחדש. אם כן דבר ברור הוא שדבור ראשון ראוי למנותו מצוה אחת, והיא המצווה להאמין בעיקר.

4. ספר הכוזרי - מאמר ראשון, י"א

אחר כן קרא חכם מחכמי היהודים ושאול אותו על אמונתו. יא. אָמַר לו הַחֵבֶר: אֲנַחְנוּ מֵאֲמִינִים בְּאַלֹּהֵי אֲבֹרָהּ יִצְחָק וְיַעֲקֹב הַמוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִסּוֹת, וְהַמְכַלֵּם בַּמִּדְבָּר, וְהַמְנַחִילֵם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, אַחֵר אֲשֶׁר הָעִבְרִים אֶת הַיָּם וְהִיָּדְדָן בְּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים, וְשָׁלַח מֹשֶׁה בְּתוֹרָתוֹ, וְאַחֵר כִּךְ כְּמֵה אֶלְפֵי נְבִיאִים אַחֲרָיו מְזַהְרִים עַל תּוֹרָתוֹ, מֵיַעֲדִים בְּגִמּוּל טוֹב לְשׁוֹמְרָהּ, וְעַנֵּשׁ קִשָּׁה לַמִּמְרָה אוֹתָהּ. וְאַנְחֵנוּ מֵאֲמִינִים בְּכָל מֵה שִׁכְתוּב בְּתוֹרָה, וְהַדְּבָרִים אֲרָכִים.

5. ספר החינוך מצווה כ"ה, מצוות האמנה במציאות ה'

להאמין שיש לעולם א-לה אחד, שהמציא כל הנמצא ומכחו

אנכי ה' . לא יהיה . לא תשא . זכור את . כבוד את . לא תרצח . לא תנאף . לא תגנוב . לא תענה . לא תחמוד

8. תלמוד בבלי, מסכת שבת דף קל"ג:

אבא שאול אומר: 'ואנוהו' (שמות טו, ב) הוי דומה לו: מה הוא חנון ורחום - אף אתה חנון ורחום.

9. רבי אברהם בן הרמב"ם, פירוש לפרשת יתרו

מאד יצמא השכל ויבקש לדעת למה פרט ה' יתעלה את עשרת הדברים האלה ולא שאר המצוות כשהשמיע אותם לישראל? ועל זה שתי תשובות: אחת מהן כי זה מסודות החכמה, והתשובה השניה כי נראה מעשרת הדברים האלה שהם שורשי כל התורה - תרי"ג מצוות. אנכי- אמונת האלוקות ובכללה הזכרת יציאת מצרים ומזה מסתעפות מצוות קריאת שמע ותפילה ומזוזה ותפילין ויציאת וברכת המזון.....ובדיבור אנכי תלויה מצוות האהבה והיראה והחסד לעניים והחמלה על אלמנה ויתום ומידת הרחמנות והעדר הנקימה והנטירה ואהבת רעים וגרים. ←

10. דרך ה' חלק א פרק ב - בתכלית הבריאה

ג. ואמנם מלבד היות הבריאה הזאת שקנתה השלימות ראויה לידבק בבוראה יתברך מצד התדמותה לו, הנה על ידי קנותה השלימות לה, נמצאת מתדבקת והולכת בו, עד שסוף קנותה השלימות והמצאה מתדבקת בו, יהיה הכל ענין אחד. וזה כי בהיות מציאותו יתברך שמו השלימות האמיתי כמ"ש, הנה כל מה שהוא שלימות אינו מתייחס אלא לו, כענף אל השורש, כי אע"פ שאינו מגיע אל השלימות השרשי, הנה הממשך ותולדה ממנו הוא. והנה תראה כי השלימות האמיתי הנה הוא מציאותו ית', וכל חסרון אינו אלא העלם טובו יתברך והסתר פניו. ונמצא שהארת פניו יתברך וקרבנות תהיה השורש והסבה לכל שלימות שיהיה. והסתר פניו השרש והסבה לכל חסרון, אשר כשיעור ההיתר כך יהיה שיעור החסרון הנמשך ממנו. ועל כן הנברא הזה העומד בשיקול בין השלימות והחסרונות, שהם תולדות ההארה וההסתר, בהתחזקו בשלמותיות והקנותם אותם בעצמו, הנה הוא אוחד בו יתברך שהוא השרש והמקור להם. וכפי מה שירבה בשלמותיות כך הוא מרבה האחיזה וההתדבקות בו, עד שבהגיעו אל תכלית קניית השלימות, הנה הוא מגיע אל תכלית האחיזה וההתדבקות בו יתברך, ונמצא מתדבק בו יתברך ונהנה בטובו ומשתלם בו, והוא עצמו בעל טובו ושלימותו:

11. תלמוד בבלי, מסכת מכות דף כ"ג:

דרש רבי שמלאי: שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמנה עשרה כנגד איבריו של אדם. אמר רב המנונא מאי קרא (דברים ל"ג): "תורה צוה לנו משה מורשה", 'תורה' בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי (=611), "אנכי" ו"לא יהיה לך" - מפי הגבורה שמענו. בא דוד והעמידן על אחת עשרה... בא ישעיהו והעמידן על שש... בא מיכה והעמידן על שלש... **בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב'): "וצדיק באמונתו יחיה."** ←

12. הרב יהושע ויצמן, לחיות עם פרשת השבוע תשע"ח

את כל תרי"ג המצוות העמיד חבקוק על מצוה אחת, שהיא מרכז החיים וממנה מתפשטות כל המצוות, וזוהי מצוה האמונה. היא עצם החיים - "וצדיק באמונתו יחיה". זהו ה"מוח" של פרשת יתרו, שהיא ה"מוח" של כל התורה כולה. מצוה אחת, הכוללת את כל תרי"ג המצוות. מצוה האמונה צריכה ללוות אותנו בכל החיים, כפרטים וככלל. המילים "אנכי ה' אלוהיך" יכולות להתפרש כפניה לכל אחד ואחד. הקב"ה פונה לכל אחד ואחד מאיתנו, ואומר לו: אני האלקים שלך. לכן כל אחד יכול לפנות לה' בצורה פרטית (תהלים כ"ב, ב'): "**אלי אלי למה עזבתני**", או: "**אלהי**, נצור לשוני מרע"....

אדם פוקח את עיניו בבוקר, ואומר לה' בלשון פרטית: "מודה אני לפניך, מלך חי וקים, שהחזרת בי נשמת". הקב"ה החזיר לך את הנשמה באופן מיוחד. הקב"ה מתייחס לכל אחד ואחד באופן מיוחד. הידיעה הזו נותנת לאדם כח, עוצמה וחיים, ומעניקה לאדם תקוה ובטחון. הקב"ה מתייחס אלי ומשגיח עלי.

13. בכור שור¹ פירוש שמות כ:

"אנכי ה' אלהיך: זה הדיבור ראשון, אנכי מצוה עליך שאהיה אדון שלך, ודיין שלך. כלומר שתחזיקני לאדון ולדיין לך. ועתה נותן טעם לדבר, מפני זאת רוצה אני להיות אדון שלך ודיין שלך. אשר הוצאתיך מארץ מצרים: ומוטב ונאה לך לעבוד אותי, מלעבוד אותם עבדים."

¹ רבנו תם, וידוע בעיקר בזכות פירושו לתורה שנוטה באופן מובהק לפשט. נזכר כמה פעמים בתוספות על התלמוד, וכתב גם סליחות ופיוטים.

¹ רבי יוסף בכור שור (ריב"ש) הוא כנראה בעל התוספות רבי יוסף ב"ר יצחק מאורליאנס שבצרפת. חי בסוף האלף החמישי (במאה ה"ב). היה תלמידו של